

ज्ञानक्रियाच्यां मोहः

पुष्पवतीविचार

१०६९

तथा
सूतकविचार.

संग्रहकर्ता

श्रीमजी श्रीमसिंह माणिक.

उपावी प्रसिद्ध करनार

श्रावक श्रीमसिंह माणिक,

जैन पुस्तक प्रसिद्ध करनार तथा वेचनार.

मांरुवी, शाकगह्वी, मुंबइ.

तृतीयावृत्ति.

निर्णयसागर ग्रंथखानामां उपावी प्रसिद्ध करी.

वीर संवत् २४४४ विक्रम संवत् १९७४ सने १९१८.

जैनोपयोगी अति उत्तम ग्रंथो.

प्रकरण रत्नाकर जाग १ दो	६-४-०
प्रकरण रत्नाकर जाग ४ थो	८-८-०
जैनकथारत्नकोष जाग १ दो	३-०-०
जैनकथारत्नकोष जाग २ जो	२-१२-०
जैनकथारत्नकोष जाग ४ थो	३-४-०
जैनकथारत्नकोष जाग ६ छो	२-८-०
जैनकथारत्नकोष जाग ७ मो	३-८-०
जैनकथारत्नकोष जाग ८ मो	३-४-०
जैनतत्त्वादर्श हिंदी जाषांतर	५-०-०
जैनतत्त्वादर्श गुजराती जाषांतर	४-०-०
पांशुवचरित्र रंगीन चित्र सहित	६-०-०
वैराग्यकल्पलता जाषांतर	३-८-०
अज्ञानतिमिरनास्कर	३-०-०
सुक्तमुक्तावली अनेक कथाळ युक्त	३-०-०
हरिजसूरिकृत बत्रीश अष्टक	२-०-०
जैनकुमारसंज्ञव महाकाव्य	२-०-०
शत्रुंजयमाहात्म्य जाषांतर	२-८-०
अध्यात्मसार प्रश्नोत्तर ग्रंथ	२-८-०
जंबूस्वामी चरित्र कथाळ युक्त	०-१२-०
अढीदीपना नकशानी हकीकत	२-८-०
चंद राजानो रास अर्थ तथा चित्र साथे	५-०-०
समरादित्य केवलीनो रास	४-०-०
श्रीपाल राजानो रास	३-०-०

प्रस्तावना.

आ जगतमां समस्त प्राणीमात्रने त्राणचूत, शरण-
चूत, आ जव तथा परजवमां हितकारी, सुखकारी,
कल्याणकारी ने मंगलकारी एवां त्रण तत्त्व ठे. तेनां
नाम कहे ठे. एक तो देव श्रीअरिहंतजी, बीजा
गुरु सुसाधु तथा त्रीजो धर्म ते श्रीकेवलिनापित.
ए त्रण तत्त्व ठे, तेने आराधवानुं मुख्य कारण अना-
शातना ठे, अने एने विराधवानुं मुख्य कारण आशा-
तना ठे. ते आशातना पण विशेषे करी अशुचिपणा
थकी थाय ठे. ते अशुचि वली बे प्रकारनी ठे.
एक तो द्रव्य थकी अशुचि अने बीजी जाव थकी
अशुचि जाणवी.

तेमां जाव अशुचि कार्यरूप ठे, अने द्रव्य
अशुचि तेना कारणरूप ठे. कारणथी कार्य थाय ठे,
ए वात सर्व शास्त्रोमां प्रसिद्ध ठे, तो अहीं जाव
अशुचि जे ठे ते अशुद्ध लेश्या तथा अशुद्ध मना-
दिकना योग अने कषायादिकनी ठे, केमके ए
अशुद्ध लेश्यादिकनां जे पुजलो ठे ते केवां ठे? तो के
श्वान, सर्प, अश्वदिक मरण पामेलां जे पशुजंतेमनां

(२)

सडी गयेलां कलेवरमां जे दुर्गंध होय ते ते करतां पण अनंतगणी दुर्गंध ए अशुद्ध देख्यादिकनां पुजलोमां कहेल ते; ए वात श्रीउत्तराध्ययन तथा जगवती प्रमुख सूत्रोमां प्रसिद्ध ते.

हवे अशुद्ध देख्यादिक थकी व्याशी पापप्रकृति बंधाय ते, ते पण अशुचिज जाणवी; कारण के अशुचिरूप कारणथी कार्य पण अशुचि थाय ते, एट्ठे अशुचिरूप कर्म बंधाय ते, अने ते थकी नरकादिकनी गति जीवने प्राप्त थाय ते. एम कारणे कार्य थाय ते.

हवे ए पूर्वोक्त जे नाव अशुचि ते तेनी मूलोत्पत्ति द्रव्य अशुचि थकी थाय ते; कारण के द्रव्य ते नावनुं कारण ते, माटे प्रथम द्रव्य थकी अशुचि टालवा विषे प्राणीमात्रने यत्न करवानी घणीज जरूर ते. ते द्रव्य अशुचिना अनेक प्रकार ते. तेनो अधिकार श्रीगणांग प्रमुख सूत्रोने विषे ज्यां असज्जायनो विवरो कस्यो ते त्यांथी जाणी खेवो.

हवे ते समस्त असज्जायमां मोटी असज्जाय तथा समस्त अशुचिमां मोटी अशुचि अने समस्त आशातनाउंमां शिरोमणीचूत आशातना तेमज सर्व पापबंधननां कारणोमां महत् पाप उपार्जन करवानुं

(३)

मुख्य कारण तो स्त्रीजने जे ऋतु प्राप्त थाय ठे, अर्थात् जे पुष्पवती कहेवाय ठे, एटले स्त्रीजने अटकाव अथवा कोरे बेसवानुं थाय ठे अने जेने लोकोक्तिए ऋतुधर्म कहे ठे, ते ऋतुधर्म यथार्थपणे न पालवा विषेनुं ठे.

ते विषेनो सर्व जनोने बोध थवा सारु संक्षेपमात्र शास्त्रोमांथी सार लइने पुष्पवती स्त्रीए केवी रीते वर्तवुं ते संबंधीना अधिकारनी बे सज्जायो जे पूर्वे लोकोपकारने अर्थे कोइ महापुरुषोए बनावेली ठे ते तथा एज विषय संबंधी सिद्धांतोक्त ठ गाथाउं तथा असज्जाइना अटकाव संबंधीनी सज्जाय, ए रीते बधा मलीने चार ग्रंथोनो समावेश करीने आ पुस्तक अमोए ठपाव्युं ठे, तो आ ग्रंथमां करेला उपदेश प्रमाणे जे पुष्पवती स्त्रीज पोते प्रवर्तशे, बीजाने प्रवर्तावशे तथा प्रवर्तनारने सहाय आपशे तेने अत्यंत लाज अशे, अने तेने परंपराए मोक्षसुखनी प्राप्ति पण अवश्य थशे.

जे प्राणी आ ग्रंथमां करेला उपदेशथी विपरीत प्रवृत्ति करशे, अथवा ए वातमां शंका कांक्षा करशे ते प्राणीनी लक्ष्मी तथा बुद्धिनो आ चवमां नाश

अशे, अने सम्यक्त्व तो तेमां होयज क्यांथी ? अर्थात् नज होय. तेना घरना अधिष्ठायिक देवो तेने मूकी जशे, अने ते जीव मिथ्यादृष्टि, अनंत संसारी, डुराचारी तथा कदाग्रही जाणवो, केमके एम कस्या थकी देव, गुरु तथा धर्मनी मोटी आशातना थाय ठे, ते वात आग्रंथ वांचवा थकी विवेकी जनोना ध्यानमां तरत आवशे.

वली हालमां विषम कालने विषे धूम्रकेतु ग्रहना प्रभाव थकी अत्यंत जरु बुद्धिने धारण करनारा जिनप्रतिमाना द्वेषी ठे. वली आवी रीते प्रतिकूलपणे प्रवृत्ति करनारा लोको एम कहे ठे के गुंबडा फूट्यानी माफक अथवा अन्य कोइ शरीरमां विकार थाय तेनी पेरे ऋतुवंती स्त्रीने अरुक-वाथी कांइ पण अशुचिपणुं प्राप्त थतुं नथी, कारण के शरीरनी मांहेली कोरे पण अशुचि चरेलीज ठे, एवुं तेउनुं बोलवुं अयोग्य ठे, कारण के गुंबदां विगेरे जे फूटे ठे तेने पण अस-ज्जाइ श्रीठाणांग प्रमुख सूत्रने विषे कहेलीज ठे, अने शरीरनी अन्यंतर जे अशुचि कहेवाय ठे ते तो शरीर उपरथी मोहनो परित्याग करवाने अर्थे जावनारूप

(५)

ठे, पण ए रक्तादिक जे ठे ते शरीरथी बहार नीकल्या विना एने अशुचि कहेवायज नहीं एवो नियम ठे, कारण के श्रीपन्नवणाजी उपांगमां शरीर थकी बाहिर अशुचि नीकल्या पठी तेमां चौद प्रकारना अशुचिस्थानीया जीवो उत्पन्न थाय ठे, परंतु ते जीवो शरीरमां अशुचि रह्या थकी उत्पन्न थताज नथी. ए उपरथी स्पष्ट देखाय ठे के शरीरनी अंदरनी अशुचि कहेवायज नहीं.

ऋतुवंती स्त्रीना रुधिरनी जे अशुचि ठे ते अत्यंत द्रष्टताना विकारने धारण करनारी ठे, कारण के शरीर संबंधी लघुनीति, वनीनीति, शुंक, श्लेष्म, रुधिर विगेरे जे अशुचिठे ठे तेमां पण परस्पर घणो तफावत ठे. तेम ऋतुवाली स्त्रीनी अशुचि ठे ते बीजी अशुचि करतां अत्यंत विशेष अशुचिमय ठे. जेम सर्पादिक केरी जनावरोनां मुखमां केर तो थाय ठे, परंतु कोइकना कररुवाथी तरत माणस मरणदशाने प्राप्त थाय ठे, अने कोइकना कररुवाथी तेने क्वचित् पीमा थाय ठे, पण तेथी कशी हरकत थती नथी एवी तारतम्यता ठे. वली श्रीठाणांग तथा जगवती प्रमुख सूत्रोमां एवुं पण

(६)

कहेलुं ठे के मनुष्यनुं उत्कृष्ट जेर जे ठे ते जेरनां पुजल अढीछीप प्रमाणे ठे अने जघन्य थकी तो अनेक प्रकारे ठे.

ए रीते जेम जेरनां पुजलमां तारतम्यता ठे तेम अशुचिनां पुजलमां पण तारतम्यपणुं ठे. ते कारणे पूर्वोक्त जेरने दृष्टांते पुष्पवती स्त्रीनी अशुचिनां जे पुजल ठे ते सर्वोत्कृष्ट अशुचिमय जाणवां. एथी समस्त शुभ लक्षण तथा शुभ गुणोनो नाश थाय ठे, माटे अशुचि अवश्य टालवी.

विशेषं नवी आवृत्तिमां प्रथम सज्जायनो जावार्थ तेमज बीजो केटलोएक सुधारो वधारो करी अमोए गये वर्षे उपावेल, परंतु तेनी तमाम नकल खपी जवार्थी तेनी आ बीजी आवृत्ति उपाववामां आवी ठे. आ ग्रंथनी अंदर शास्त्रविरुद्ध उपायुं होय तो तेनी श्री समस्त संघ पासे हमा चाहीए ठीए.

ली. प्रकाशक.

१ “ आ ग्रंथमां कहेली हकीकत यथार्थ ने शास्त्रोक्त ठे एम अमो खात्रीथी कही शकता नथी. ”

॥ श्रीगौतमगुरुभ्यो नमः ॥

॥ अथ ऋतुवंती स्त्रीनी सञ्जाय प्रारंभः ॥

ऋतुवंती नारीत् परिहरे रे, बीजे वस्त्रे न अरुके ॥

सांजे रात्रे नारी मत फरो रे, मत बेसजो तडके ॥ १ ॥

अर्थात् जेने रजोदर्शन अयुं होय अथवा जे बाइने दूर बेसवानुं प्राप्त अयुं होय तेमणे नीचेनी बाबतोनी त्याग करवो. पोते जे वस्त्र पहेंयुं होय ते सिवायनां बीजां वस्त्रने अरुकवुं नहीं तेमज सायंकाले अने रात्रीए एवी नारीत् ए बहार फरवा नीकलवुं नहीं, अने दिवसना जागमां तरुके पण न बेसवुं.

मत चालवी नार मालनी रे, ठांरुवां धर्मठाम ॥

प्रभु दर्शन पूजा सद्गुरु रे, वांदवा तजो नाम ॥ २ ॥

मालणने जोवी नहीं अने धर्मस्थानकोमां जवुं आववुं नहीं, कारण के तेथी आशातना आय. प्रभुनां दर्शन करवां, प्रभुनी पूजा करवा देरासरे जवुं अने सद्गुरुने वांदवा उपाश्रयमां जवुं ए सर्व बाबतोनी ऋतुवंती बाइने माटे निषेध करवामां आव्यो ठे.

षण्णिक्रमणुं पोसह सामायिक रे, देववंदन माला ॥

जलसंघ ने रथजातरा रे, दर्शन दोष ठाला ॥ ३ ॥

षण्णिक्रमणुं, पोसह, सामायिक तथा देववंदन पण ते दिव-

(८)

सोमां आवी बाइउने माटे निषिद्ध ठे तेमज जलयात्राना
वरघोमामां के रथयात्राना वरघोमामां जाग लेवो ए पण ऋतु-
वंती बाइउने माटे नकामां पापनां जातां बांधवा जेवुं ठे.

रास वखाण धर्मकथा रे, व्रत पञ्चरकाण मेलो ॥

स्तवन सज्जाय रास गहुंअली रे, धर्मशास्त्र म खेलो ॥४॥

ज्यां रास वंचातो होय, व्याख्यान चालतुं होय तथा धर्मकथा
अती होय त्यां पण न जवुं. व्रत पञ्चरकाण पण ते दिवसे न करवां,
अने स्तवन, सज्जाय, रास तथा गहुंअली अने धर्मशास्त्र पण
वांचवां नहीं.

लखणुं लखे नहीं हाथशुं रे, न करे धर्मचर्चा ॥

धूप दीवो गोत्रजारणां रे, नहीं पूजा ने अर्चा ॥ ५ ॥

ऋतुवंती बाइउ हाथथी कांइ लेखनकार्य करी शके नहीं,
तेमज धर्मचर्चा करवानी पण मनाइ करवामां आवी ठे. धूप,
दीवो तथा गोत्रने जारवां विगेरे धर्मकर्मों पण परिहरवां
जोइए. पूजा अने अर्चामां पण जाग न लेवो.

संघ जिमण प्रजावना रे, हाथे देजो म लेजो ॥

बलिदान पूजा प्रतिष्ठानुं रे, मत रांधीने देजो ॥ ६ ॥

ज्यां संघ जमतो होय, प्रजावना अती होय त्यां जवुं नहीं,
अने हाथथी कांइ आपवुं के लेवुं नहीं. पूजा प्रतिष्ठा माटे
रसोइ रंधाती होय अथवा निर्दोष बलिदाननी रसोइ माटे
तैयारीउं अती होय त्यां न जवुं अने पोताना हाथथी
कांइ रांधी न आपवुं.

(ए)

पूर्वज पाणी न नामीए रे, देव देवी हनुमान ॥
फल फूल तेल सिंझूर तजो रे, धन धान्य सुदान ॥ ७ ॥

केटलीक बाइठ पूर्वजोने पाणी पहाँचारुवा वटवृहने पाणी पाय ठे ते पण करवुं नहीं. देव, देवीठ अने हनुमान आदि देवोने फल, फूल के सिंझूर चमाववा जवुं नहीं. धन धान्यनुं सुदान पण पोताना हाथे न आपवुं.

जणवुं गणवुं न वांचवुं रे, जोजन पाणी न पावुं ॥
लग्न विवाह सीमंतनां रे, गीत गावा न जावुं ॥ ८ ॥

रजोदर्शनना दिवसोमां जणवा गणवानुं तथा वांचवानुं, पण बंध राखवुं. कोइने जोजन पीरसवुं नहीं तथा हाथेश्री पाणी पण न आपवुं. जे स्थले लग्न के विवाह अतो होय तथा सीमंतनो उत्सव अतो होय ते स्थले पण गीत गावा न जवुं.

धान्य सोठे नवि जाटके रे, रांधणुं ते केम रांधे ॥
दलवुं न खारुवुं जररुवुं रे, कर्म कठणशुं बांधे ॥ ९ ॥

धान्यने जाटकवुं तथा धान्यमांथ्री कांकरा वीणवानुं काम पण तेटला दिवसो सुधी तजी देवुं. ज्यारे धान्यने जाटकवानी तथा सोवानी मनाइ करी ठे, तो पढी रांधणुं तो रंधायज केम ? अर्थात् रजस्वला बाइए रांधवा सींधवानुं काम न करवुं, तेमज काचा धान्यने पण स्पर्श न करवो. दलवानुं, खारुवानुं तथा जररुवानुं काम जे बाइ आ दिवसोमां करे ठे ते बहु कठिन कर्मो उपार्जे ठे.

(१०)

शाक नीलुं मत मौलजो रे, फल फूल चुलचाक ॥
राइतानी राइ वाटे नहीं रे, मूखी औषध पाक ॥ १० ॥

ऋतुवंती बाइए लीलुं शाक समारवा बेसवुं नहीं. फल, फूलने
खन्न करवा पण न बेसवुं. राइता माटे राइ वाटवी तथा औषध
के पाक तैयार करवा माटे उंसनीयां खांमवां ए पण निषिद्ध ठे.
खांम साकर गोल दुध दहीं रे, घृत तैल सुखमीउं ॥
खट रसने मत फरसजो रे, वली धसाणुं नमीउं ॥ ११ ॥

खांम, साकर, गोल, दुध, दहीं अने घी, तैल तथा सुखमीनो
स्पर्श न करवो. तीखुं, खारुं, गट्युं, कर्मुं विगेरे षट् रसोने पण
अरुवुं नहीं. ते सिवाय तेनां जे पक्कान्न अतां होय तेनो स्पर्श
न करवो जोइए.

परिलाने नहीं साधु साधवी रे, वस्त्र पात्र अनुपान ॥
रांक ब्राह्मणने हाथे आपे नहीं रे, दाणा लोट ने दान १२

साधु के साधवी वहोरवा आवे तो ऋतुवंती बाइए तेमने
पोताना हाथथी वहोराववुं नहीं. साधु, साधवीने वस्त्र, पात्र के
अनुपाननी सामग्री पण स्वहस्ते वहोरावी न शके एटलुंज नहीं,
पण गरीब ब्राह्मण आंगणे मागवा आवे तो तेने पण दाणा,
लोट के एवुं बीजुं कांइ दान आपी शके नहीं.

गाय जेंस ढोर दोवां ने बांधवां रे, ठाण वासीडुं हाथे ॥
ठाश वलोणुं माखण तजो रे, अथाणुं नवि ते आथे १३ ॥

गाय अथवा जेंस विगेरे ढोरोने दोवां तेमज बांधवां नहीं.

ऋतुवंती बाइए पोताना हाथे ढाण के वासीडुं पण न करवुं. गश वल्लोववानुं के माखण करवानुं पण तजवुं. तेमज अथाणुं करवानुं होय ते पण न करवुं.

जल्ल जरवाने जावे नहीं रे, ठांडे गार ने माटी ॥

ठाम उटकंता दोष उपजे रे, वढवारु मेलो घाटी ॥१४॥

पाणी जरवा जवुं नहीं. लीपण गुंपणनुं काम पण एवी बाइथी थइ शके नहीं. एगं वासणो मांजवाथी पुष्पवंती बाइ दोषमां जराय ठे. आवा दिवसोमां कोइनी साथे गाढ क्लेश कंकास पण न करवो.

जरत चित्रामण मत जरो रे, रंगराग मत करजो ॥

जोणुं रोणुं वगोणुं सदा रे, तमे जोवाने वरजो ॥ १५ ॥

जरत के चित्रामणनुं काम पण ऋतुवंती नारीउए परिहरवुं. ज्यां उत्सव-आमोद अतो होय, किंवा ज्यां रंग-राग चादतो होय त्यां न जवुं. तेमज जोणुं, रोणुं अने वगोणुं ए हमेशां ऋतुवंती बाइए तजवां जोइए.

पापरु वनी ने सीधावनी रे, जली खांड विखेरो ॥

शेव सुंवाली ने फाफरा रे, वणतां दोष घणेरु ॥ १६ ॥

विवाहप्रसंगे अथवा एवाज बीजा उत्सवसमये बाइउ पोतपोतानां सगावालांउमां पापरु, वनी, सीधावनी तथा शेव, सुंवाली अने फाफरा वणवा जाय ठे तेम ऋतुवंती स्त्री-उए जवुं नहीं; कारण के एवी अवस्थांमां शेव विगेरे वणवामां घणो दोष शास्त्रोमां कह्यो ठे.

सांधण सुंधण शीवणुं रे, म करो जोइ विचारी ॥

ढोर खाण बाफवा मत मेलजो रे, रमत बाजी निवारी १७

शीववुं सांधवुं पण पुष्पवंती बाइउंए परिहरवुं. जाणी जोइने एवा दोषमां जरावुं नहीं. ढोरने माटे जे खाण बाफवामां आवे ठे ते पण न बाफवुं अने बीजी रमतो पण त्यजी देवी.

परघर जमवा उजमे रे, मत बेसजो पांते ॥

हाथे जोजन पीरसे नहीं रे, न करे गोष्टि एकांते ॥ १८ ॥

उत्सव दरमियान कोइने त्यां जमवानुं होय त्यां बधी बाइउं एक पंक्तिए बेठी होय तेमनी साथे ऋतुवंती स्त्रीए अमीने बेसवुं नहीं. ऋतुवंती बाइ पोताना हाथे कोइने पीरसे पण नहीं तेमज कोइनी साथे एकांतमां वार्तालाप पण न करे.

दातण अंजन विलेपने रे, वस्त्राजरण स्नान ॥

दर्पण फूल जोजन राते रे, पाणी मेलजो पान ॥ १९ ॥

दातण, अंजन, सुगंधी ड्रव्योनुं स्वशरीरे विलेपन, स्नान तथा सुंदर वस्त्राजरण न करे, कारण के ए बधा श्रृंगारो ठे अने ते आवा अवसरे सजवा ए अयोग्य ठे. दर्पणमां मुख जोवुं, फुलनी माला धारण करवी, रात्रीए आहार करवो तेमज पाणी पीवुं विगेरे त्याज्य ठे.

ढकीयाल दाळ तुम मत करो, मत बेसजो हिंमोळे ॥

धाणी दाळीया म शेकजो रे, मुख म जरो तंबोळे ॥२०॥

दाखने ठरुवामां आवे ठे, अथवा तो दाखने फोतरांथी मुक्त करवामां आवे ठे, ते कार्य पण रजस्वला बाइए न करवुं. हिंमोले बेसवानी पण मनाइ ठे. तंबोले खावुं के धाणी दाखीया शेकवा ए पण अविधेय ठे.

खत पत्र हुंडी न वांचवी रे, नामुं लेखुं न सूजे ॥

हसवुं न बोखवुं दोरुवुं रे, पुष्ट आहार न जुंजे ॥११॥

खत पत्र के हुंमी वांचवी नहीं. तेमज नामुं लेखुं करवानुं पण काम न करवुं. हसवुं, बोखवुं तथा दोरुवुं विगेरे कर्मो पण परिहरवां. पौष्टिक आहार न करवो.

धातुपात्रे जोजन तजो रे, माटी काष्ठ पाषाण ॥

जोयण सोयण तेहमां रे, खाट पाट म जाण ॥१२॥

धातुपात्रमां जोजन करवुं नहीं. माटीनुं, लाकरानुं के पाषाणनुं पात्र होय तो तेमां जोजन करीने पात्र क्यांइ परठवी देवुं. विचार करतां एम लागे ठे के धातुपात्र प्राणने संग्रही शकवानी शक्ति धरावे ठे अने तेमां आकर्षक गुण रहेलो ठे, तथी तेमां जोजन करवानी ऋतुवंती बाइने मनाइ करवामां आवी हशे. सुवुं होय तो जोय उपर सुवुं, तेमां पण खाट पाटनो त्याग करवो.

बुंद कावो तमे मत पीयो रे, मत द्यो हाथ ताली ॥

रासमंरुल मत खेलजो रे, नारी होय धर्मवाली ॥१३॥

ऋतुवंती बाइए बुंदनो कावो करीने पीवो नहीं. अर्थात् जेटलां उत्तेजक पीणांठ ठे ते वर्जवां. परस्पर हाथनी ताली देवी

नहीं तेमज लेवी पण नहीं. रासमंरुल के ज्यां अनेक स्त्रीउं मलीने रास रमे ठे तेमां जाग लेवा न जवुं.

साजन आवे मलो नहीं रे, लुंठणां लीयो केम ॥
नग्न बालक धवरावीए रे, घरे मत फरो तेम ॥ १४ ॥

साजन आवे तो तेने मलवुं नहीं. ज्यारे मलवानो निषेध अयो त्यारे तेनां लुंठणां के उंवारणां तो लेवायज केम ? बालकने धवरावुं होय तो नग्न करीने धवरावुं, अर्थात् तेना अंग उपर वस्त्र रहेवा न देवुं. घरमां चोतरफ फर्या करवुं नहीं. मत बेसजो माथुं गुंथवा रे, मत घालजो तेल ॥ नावुं न धोवुं सिंदूर सेंथो रे, मस्तक उंलवुं मेल ॥१५॥

माथुं गुंथवा बेसवुं नहीं, तेमज तेल पण माथामां नाखवुं नहीं. न्हावानुं तथा धोवानुं त्यजी देवुं अने सेंथामां सिंदूर न जरवो तथा माथुं पण न ओलवुं.

ऋतुवंती हाथे जल जरी रे, देरासरे जो आवे ॥
समकितबीज पामे नहीं रे, फल नारकीनां पावे ॥१६॥

ऋतुवंती नारी जो हाथमां पाणी लइने देरासरे जाय तो समकितनुं बीज तेने प्राप्त थाय नहीं, माटे एवी स्त्रीए पवित्र देरासरमां पग पण मूकवो नहीं. उतां जो कोइ देरासरे आवे तो तेने नारकीनां दुःखो सहन करवां पने.

नव क्षेत्रमें रज खालनी रे, नारी वशे अजाणे ॥
लुंठण चुंरुण ने सापिणी रे, पापिणी होये प्राणे ॥१७॥

(१५)

जे नव द्वेत्रो पवित्र कहां ठे तेमां ऋतुवंती नारीथी अजा-
णतां रज पनी जाय तो ते पापिणी नारीने प्राण जतां लुंरुण,
जुंरुण के सापिणीनो अवतार लेवो पने ठे.

ऋतुवंती यात्राए चालतां रे, मत बेसजो गाडे ॥
संघतीर्थ फरस्यां थकां रे, परुशो पाताल खाडे ॥ १८ ॥

ऋतुवंती नारीए यात्रार्थे जती वखते गामामां न बेसवुं, अने
जो एवी स्थितिमां कोइ संघतीर्थने स्पर्श्या तो जाणजो के
पातालना खामे परुवुं परुशे; अर्थात् बहु अशातावेदनीय कर्मो
जोगववां परुशे.

चोवीश प्होर एकांतमां रे, चोथे दिन नावुं धोवुं ॥
पुरुष बीजो नव पेखवो रे, मुख दर्पणमां न जोवुं ॥ १९ ॥

चोवीश प्होर एटले त्रण दिवस रजस्वला बाइए एकांतमां
रहेवुं, चोथे दिवसे न्हाइ धोइ पवित्र अरुं, परपुरुषने जोवो
नहीं तेमज दर्पणमां मुख पण न जोवुं.

मूत्र ठांटे पावन गायनुं रे, घरमां सहु ठामे ॥
लीपे धूपे धोवे दिन चोथे रे, जोजन रांधवा पामे ॥ २० ॥

चोथे दिवसे घरमां बधे गोमुत्र ठांटवुं, कारण के ते बहु
पवित्र लेखाय ठे, अने तेना वने अशुद्धिनो नाश आय ठे. ते
उपरांत घरमां लीपण करी बधे शुद्धि करवी जोइए. आटळुं
कर्या पठी ते बाइ रसोमामां जइ रसोइ करी शके.

दर्शन पूजा दिन सातमे रे, जिनजक्ति करवी ॥
व्रत पञ्चकाण वखाण सुणो रे, पुण्य पालखी जरवी ३१

सातमे दिवसे ते बाइ जिनमंदिरमां जवाने माटे योग्य बनी शके; अर्थात् सातमे दिवसे जिनचक्रिनो अधिकार तेने प्राप्त आय. ते पहेलां नहीं. व्रत पञ्चक्राण करवां तथा व्याख्यान सांजलवुं ते सातमा दिवसे करी शके. पुण्यनी पालखी जरवी होय तोपण तेने माटे आ सातमो दिवसज योग्य गणाय.

सोळ शणगार सजी जला रे, आवे जरतार पासे ॥
गर्ज अनुपम उपजे रे, संपूर्ण नव मासे ॥ ३१ ॥

आवी नारी सोळे शृंगार सजी पोताना पति पासे आवे. आवी रीतनी विधिने मान आपनारी स्त्रीने पेटे जे गर्ज रहे ते अनुपम आय, अने बराबर नव मासे सुंदर संताननी प्राप्ति आय.

दिन सोळमे ऋतुवंतीनो रे, गर्ज उपजवा काल ॥

चोथे दिवसे गर्ज उपजतां रे, अद्वपायुष लहे बाल३३

ऋतुवंती नारीने सोळमे दिवसे गर्ज उपजवानो काल प्राप्त आय ठे. सोळमा दिवसने बदले जो चोथे दिवसे गर्ज रहे तो ते संतान बहु टुंकी मुदत सुधी जीवीने मरी जाय, अर्थात् अद्वपायुषी आय.

षट् आठ दश बार चौदमे रे, सोळमे दिवसे गात्र ॥

नंदन उपजे गुणनिलो रे, रूप रंग जशलात्र ॥ ३४ ॥

ठ, आठ, दश, बार, चौद अने सोळमे दिवसे अर्थात् बेकीना दिवसे जे गर्ज धारण आय ते रूप-गुणमां अनुपम तथा यशस्वी आय, एम बुद्धिमान् पुरुषोनुं मानवुं ठे.

दोऽ काम रात्रे जोग तजो रे, वीर्ये उपजे बेटी ॥
दिवसनो जोग निर्वलो रे, जल्दी रातनी जेटी ॥ ३५ ॥

रात्रीना बे प्रहर वीत्या पढी जोग करवो नहीं. दिवसे जोग करवानो तहन निषेध ठे. रात्रीनो अवसरज योग्य गणाय ठे. बे प्रहर पढी जोग करवाथी पुत्री उत्पन्न आय एम कहेवानो आशय होय तेम जणाय ठे.

बारथी मांकी पच्चावन्ने रे, वर्षे जणे नारी ॥

नरचोवीश नारी सोलनी रे, सुत होय सुखकारी ॥ ३६ ॥

बार वर्षनी अंदरनी तथा पंचावन वर्ष उपरनी नारी साथे जोग करवो अनुचित ठे, कारण के तेनाथी पुत्रोत्पत्ति अती नथी. नर चोवीश वर्षनो अने नारी सोल वर्षनी होय; तो तेनाथी जे पुत्र उत्पन्न आय ते बहु सुखकारी आय.

पुरुष वीर्य बहु बेटको रे, बेटी रक्ते वखाणुं ॥

सम जागे नपुंसक नीपजे रे, प्रचु वचने हुं जाणुं ॥ ३७ ॥

पुरुषनुं वीर्य वधारे होय तो पुत्र उत्पन्न आय, अने स्त्रीनुं रक्त वधारे होय तो पुत्री उत्पन्न आय; वीर्य अने रक्त उच्चय सम जागे होय तो नपुंसक संतान प्राप्त आय; आ वात प्रचुना शब्दोमां होवाथी हुं तेने मानपूर्वक वखाणुं हुं.

मध्यम गर्ज होय रेवतीमां रे, जन्मे मूलक मूल ॥

श्रवणपंचक दश रोगथी रे, गर्ज फूल अनमूल ॥ ३८ ॥

रेवती नक्षत्रमां जो गर्ज रहे तो ते मध्यम आय, मूल नक्षत्रमां जन्मे तो उत्तम आय, अने जो श्रवणपंचकमां जन्मे तो

दश रोगथी पूर्ण आय, अथवा तो गर्जनं फूळ अनमूल-मूल
विनानुं आय.

गर्ज जन्म अजीचीमां रे, पुत्र आय तो कर्मी ॥

हस्त सूययोगे जन्म जलो रे, सुत होय सुधर्मी ॥ ३९ ॥

अज्जित् नहत्रमां बालक गर्जमां आवे तो ते पुत्र कर्मी
आय. हस्त नहत्रनी साथे सूर्ययोग अये ठते जन्म आय तो ते
बहु सारो अने धार्मिक आय.

मंगलनो जन्म अश्लेषां रे, बेटी बहुत रीसाल ॥

पूनम मूल सूर्यवारनो रे, चटको चोर ठीनाल ॥ ४० ॥

मंगलवारे अश्लेषामां जन्म आय ते पुत्री बहु रीसाल
आय. मूल नहत्र अने सूर्यवार तथा पूर्णिमाने दिने पुत्र जन्मे ते
लुच्चो, चोर के ठीनालवो आय.

ज्येष्ठानुराधा रोहिणी विशाखा रे, मृग अश्विनी जरणी
गर्ज पडे सुआवडे रे, पुरुष मेले कां परणी ॥ ४१ ॥

ज्येष्ठा, अनुराधा, रोहिणी, विशाखा, मृगशिर अश्विनी
अने जरणी नहत्रमां गर्ज रहे तो ते कां तो पनी जाय,
अथवा सुवावरुना वखतमां तेनो धणी स्त्रीने तजीने जाय
(अर्थात् मरण पामे).

गर्ज जन्म पूर्वा नहत्रमां रे, घणुं बालक ठीलो ॥

वादी प्रमादी उत्तरा तणो रे, विद्यावंत ठबीलो ॥ ४२ ॥

पूर्वा नहत्रमां जे बालक जन्मे ते घणो ठीलो बालक आय.

(१ए)

उत्तरा नक्षत्रमां जन्मे ते वादी किंवा प्रमादी अथवा सुंदर
अने विद्यावंत आय.

पंच मासे नारीळ गर्जणी रे, मेळे पुरुषनो संग ॥

दोष लागे ने बालक जांगे रे, जाग रोग प्रसंग ॥ ४३ ॥

गर्ज धारण कर्या पठी पांच मासे गर्जणी स्त्रीए पुरुषनो
संग त्यागवो जोइए. ठां जे दंपती जोग करे ते जोग अनेक
रोगने उत्पन्न करे, तेमज गर्जपातनो पण दोष लागे; कारण के
पांच मास पठीना जोगथी गर्जने घणी इजा अवानो जय रहे ठे.

ठठे मासे बालक आगरु रे, सातमे होये कोढ ॥

रांक तोळे मास आठमे रे, नवमे जन्मतां पोढ ॥ ४४ ॥

ठठे मासे जे बालक जन्मे ते बहु लांबो वखत जीवे नहीं.
सातमे मासे जन्मे ते कोठीळ आय, आठमे मासे जन्मे ते दीन,
दुःखी अने रोगीष्ट आय तथा नवमे मासे जन्मे ते प्रौढ आय.

पंच बोळे गर्जे उपजतो रे, जरतार विना साचुं ॥

पुरुषजोगे पन्नर जेदशुं रे, गर्ज आवानुं काचुं ॥ ४५ ॥

जरतार विना पांच जेदे करी गर्ज रहेवानुं कहुं ठे अने
पुरुषनो योग ठां १५ जेदे गर्ज रहेतो नथी. आ पांच अने
पंदर जेद कह्या ते गुरुगम्यथी अथवा शास्त्रोक्तथी समजी लेवा.

पडवे ने ठठ अगीआरशे रे, जन्म बालक जोलो ॥

बीज सातम ने बारस तणो रे, जन्म थाय तो गोळो ४६

परुवे, ठठे के अगीआरशने दिवसे जन्म थाय तो ते

(३०)

बालक बहु जोखो थाय, अने बीज, सातम के बारसने दिवसे
जन्मे ते गोखो अर्थात् लुच्चो अने मूर्ख थाय.

बली त्रीज आठम ने तेरशे रे, पुत्र होय सुजोगी ॥
चोथ चौदश पुत्र नवमीनो रे, करवो क्रोधी रोगी ॥४७॥

त्रीज, आठम अने तेरशने दिवसे जे बालक जन्मे ते सारा
जोग जोगववावाखो थाय. चोथ, चौदश अने नवमीए जे पुत्र
थाय ते करवो, क्रोधी अने रोगी थाय.

पांचम दशम ने पूनमनो रे, जन्म होय जाग्यशाखी ॥
जन्मयो अमासे तो उलटुं रे, मूर्ख महोटी ते हाखी ॥४८॥

पांचम, दशम ने पूनमने दिवसे जे पुत्र जन्मे ते बहु जाग्य-
शाखी थाय, अने तेथी उलटी रीते अर्थात् अमासने दिवसे
जन्मे ते मूर्ख थाय, एम समजवानुं ठे.

मीन लग्न मेष वृषनो रे, पुत्र धारजो गलीयो ॥
लग्न मिथुन कर्क सिंहनो रे, बुद्धिवान ने बलीयो ॥४९॥

मीन, मेष अने वृष राशिमां जे पुत्र जन्मे ते गलीय
बलद जेवो ढीखो थाय, अने मिथुन, कर्क अने सिंह राशिमां
जन्मे ते बुद्धिवान् थयानी साथे बलवान् पण थाय.

लग्न कन्या तुल वृश्चिकनो रे, पुत्र कुल मांहे दीवो ॥
धन मकर लग्न कुंजनो रे, घणुं जशनामी जीवो ॥ ५० ॥

कन्या, तुला अने वृश्चिक राशिमां जे पुत्र जन्मे ते कुलमां
दीपक समान उज्ज्वल थाय अने आखा कुटुंबने अजवाले,

(११)

तेमज जे पुत्र धन, मकर अने कुंज राशिमां जन्मे ते घणो जशनामी तथा दीर्घायुषी थाय.

सूर्य मंगलवारे जन्मीयो रे, बालक रोगीयो तापी ॥
शनि सोम शुक्र टाढो सदा रे, बुध गुरु ठे प्रतापी ॥५१॥

रविवारे अने मंगलवारे जे जन्मे ते रोगी तथा क्रोधी थाय, शनिवार, सोमवार अने शुक्रवारे बालक जन्मे ते शांत थाय, अने बुधवारे तथा गुरुवारे जन्मे ते महा प्रतापी थाय.

पुत्र उदासी उद्वेगमां रे, लाजामृत शुच वेला ॥
रोगे रोगी क्रोधी कालमां रे, चलमां चोकस चाला ५२

उद्वेग चोघनीयामां जन्मे ते बालक उदासी थाय, लाज, अमृत अने शुच चोघनीयामां जन्म थाय ते बहु सारो लेखाय ठे, रोग चोघनीयामां रोगी अने काल चोघनीयामां क्रोधी तथा चल चोघनीयामां चोकस प्रकारना चाला करनारो पुत्र थाय.

रांध्युं जोजन ऋतुवंती तणुं रे, जाणे लाडु सवाद ॥
जोग जोग माठा मळे रे, रोग शोक प्रमाद ॥ ५३ ॥

ऋतुवंती नारीए जे जोजन रांध्युं होय ते जोजनमां लाडु जेटलो स्वाद मानी जे मनुष्य आहार करे तेने अनेक प्रकारना माठा जोगोनो जोग प्राप्त थाय, तथा रोग, शोक अने प्रमादनो पण तेनामां पार न रहे.

वेद पुराण कुरानमां रे, श्री सिद्धांतमां जाख्युं ॥
ऋतुवंती दोष घणो कह्यो रे, पंचांगे पण दाख्युं ॥ ५४ ॥

वेद, पुराण तथा कुरानमां पण दाख्युं ठे के ऋतुवंती नारी

(३२)

साथे आप लेनो व्यवहार राखवाथी घणुं पाप लागे ठे. आ
वातने आपणा जैन सिद्धांतो तथा पंचागी पण टेको आपे ठे.
पहेले दाहाडे चांमालिणी कही रे, ब्रह्मघातक बीजे ॥
धोबण त्रीजे चोथे दिवसे रे, शुद्ध नारी वदीजे ॥ ५५ ॥

ऋतुवंती नारीने प्रथम दिवसे चांमालिणी जेवी समजवी,
बीजे दिवसे ब्रह्मघातक जेवी समजवी अने त्रीजे दिवसे धोबण
समान लेखववी. चोथ दिवसे न्हाइ धोइने शुद्ध आय त्यारे
पवित्र लेखववी.

ऋकण शाकण कामणना रे, मंत्र पारुशो खोटा ॥
देवनुं साधन अथ्यमशे रे, मत वालजो गोटा ॥ ५६ ॥

जो ऋतुवंतीनो संसर्ग राखशो तो ऋकण, शाकण अने
कामणना मंत्रो खोटा पारुशो अने कोइ देवनुं साधन हशे तो
ते पण आथमी जशे, माटे ए बाबतमां गोटा वाळशो नहीं.

ऋतुवंतीनुं मुख देखतां रे, एक आंबिल दोष ॥
वातनी करतां रागनी रे, पांच आंबिल पोष ॥ ५७ ॥

ऋतुवंती नारीनुं मुख मात्र निरखवाथी एक आंबिलनुं प्राय-
श्चित्त लागे ठे, अने रसपूर्वक एटले के जो होंशथी तेनी साथे
वात करवामां आवे तो पांच आंबिल करवां जोइए. आटलुं
प्रायश्चित्त शास्त्रमां कहुं ठे.

ऋतुवंती आसने बेसतां रे, सात आंबिल साचां ॥
ठठ बार तास जाणे जम्या रे, नव गढ होय काचा ॥ ५८ ॥

(२३)

ऋतुवंती नारीना आसन उपर बेसवाथी सात आंबिलनी
आखोयण लेवी पमे ठे, अने तेने जाणे जमवाथी बार ठछनी
आखोयण आवे ठे अने शीयलना नव गढ कह्या ठे ते शिथिल
अइ जाय ठे.

ऋतुवंती नारीने आज्ञ्यां रे, ठछनुं पाप लागे ॥
वस्तु देतां खेतां अछमनो रे, कहो केम दोष जागे ॥५॥

ऋतुवंती स्त्रीने अरुवाथी ठछनुं पाप लागे ठे, अने वस्तु
आपवा लेवाथी अछमनो दोष आवे ठे. आवो दोष कहो बीजी
शी रीते छूर आय ?

खाधुं जोजन नारी हाथनुं रे, जव लाखनुं पाप ॥
जोग जोग नव लाखनुं रे, वीर बोले जवाप ॥ ६० ॥

आवी नारीना हाथनुं जो जोजन करवामां आवे तो लाख
जव पर्यंत संसारमां ज्रमण करवुं पमे, अने तेनी साथे जोग कर-
वामां आवे तो नव लाख जव करवा पमे. आ वात वीर प्रचुए
एक प्रश्नना उत्तरमां जणावी ठे.

साधु साख नारी जोगथी रे, जोजन पाप अघोर ॥
नरक निगोदमां जव अनंता रे, कर्म बांधे कठोर ॥६१॥

साधु पुरुषनी साह्णीए एम कहीए ढीए के एवी नारी साथे
जोग करवाथी अने जोजन करवाथी अघोर पाप बंधाय ठे,
अने नरक-निगोदमां अनंता जव जमवा ठतां तेनो बुटको
अतो नथी, कारण के ते एवां कठोर कर्मो बांधे ठे.

(१४)

ऋतुवंती खातां चोजन वध्युं रे, ढोरने लात्री नाखे ॥
त्रव बार चुंमा करवा पडे रे, चंद्र शास्त्रनी साखे ॥६१॥

चंद्र शास्त्रनी साक्षीए कहेवुं पमे ठे के ऋतुवंती स्त्रीना
जाणामां जे चोजन वध्युं होय ते जो ढोर ढांखरने खावा
देवामां आवे तो बार त्रव चुंमी रीते त्रमवा पमे.

रजस्वला वहाणे समुद्रमां रे, बेसतां वहाण डोले ॥
जांगे कां लागे तोफानमां रे, माल वामे कां बोले ॥६३॥

रजस्वला बाइ जो वहाणमां बेसे तो ए वहाण पण मोलवा
लागे ठे, अने कां तो वचमां जांगी जाय ठे के तेने तोफान
लागे ठे, तेश्री अंदरनो माल पाणीमां वामवो पमे ठे अथवा
वहाण डूबी जाय ठे.

लाख त्रव जाण अजाणमां रे, लघु वरु त्रव आठ ॥
त्रव लाख ने बाणुं घातमां रे, एम शास्त्रनो पाठ ॥ ६४ ॥

उपर कह्यो ते दोष जो जाणतां आय तो लाख त्रव अने अजा-
णतां पण अइ जाय तो नाना मोटा आठ त्रव करवा पमे, अने
एक लाख ने बाणुं घातो सहन करवी पमे, एवो शास्त्रनो पाठ ठे.
धर्मवादी नारी नाइ धोइ रे, संगमें चोजन खाय ॥
पुत्ररत्न पामे संपदा रे, देवलोकमां जाय ॥ ६५ ॥

धर्मवादी बाइ चोथे दिवसे न्हाइ धोइने सौ साथे चोजन
करे. आवी बाइने जे पुत्र आय ते रत्न जेवो आय अने
बहु संपत्ति प्राप्त करे एटलुंज नहीं, पण एवी बाइ आयुष्य
पूरुं अये देवलोकमां जाय.

(१५)

कमला राणी प्रभु वांदतां रे, बार लाख जव कीधा ॥
मालण फूल अटकावमां रे, लख जव फल लीधां ॥६६॥

कमला राणी ऋतुवंती हती त्यारे जूलथी तेणे प्रभुने वंदना कीधी. आथी करीने तेने बार लाख जव सुधी संसारअटवीमां परित्रमण करवुं पड्युं. एक मालणे एवीज स्थितिमां फूल वेच्यां, तेथी तेने एक लाख जव करवा पड्या.

हुंड जणे फूडं गुंबडुं रे, धर्माधर्म विरोध ॥
शास्त्र विना मते माचता रे, लहे नरक निगोद ॥ ६७ ॥

हुंडीआ लोको एम कहे ठे के ए तो फुटेला गुंबदा जेवुं ठे, तेथी ते धर्माधर्ममां विरोधरूप नथी, पण आम कहेनाराउं शास्त्रनी साह्यी विना पोताना मत प्रमाणे बोले ठे, तेथी करीने तेउं नरक निगोदना अधिकारी थाय ठे.

एम सांजली ऋतुवंतीनो रे, अधिकार आनंदे ॥
घर मांहे सावचेत राखजो रे, जाख्युं वीर जिणंदे ॥६८॥

आ प्रमाणे ऋतुवंती नारीनो जे अधिकार कह्यो ठे तेनुं आनंदथी बराबर मनन करी स्मरणमां राखवो अने ते प्रमाणे बहुज सावचेतीथी घरमां वर्त्तन राखवुं. ए प्रमाणे कहेलुं ठे.

निज धर्म पालवा नारीउं रे, जली सज्जाय सुणजो ॥
धोव ग्रामे तपागडमां रे, श्रावक श्राविका सुणजो ॥६९॥

पोतानो धर्म पालवानी रुचिवाली वाइए आ सज्जायनो सारी रीते अन्यास करवो. आ सज्जाय धोव गाममां लखायेली

(१६)

ठे, तेथ्री ध्रोळनिवासी तपगञ्जना श्रावक तथा श्राविकाउने संबोधीने कहे ठे के हे बाइउं तथा जाइउं ! आ सज्जाय सारी रीते सांज्जजो.

संवत् अठार पांसठमां रे, दीवाळी छटकाळी ॥
कहे खीमचंद शिवराजनो रे, करजो धर्म संजाळी ७०

आ सज्जाय संवत् १७६५ मां रची ठे, अने प्रसंग पण दीवाळीनो हतो. लखनार पोतानुं नाम आपतां कहे ठे के हुं शिवराजनो पुत्र खीमचंद कहुं बुं के सौ कोइ पोतपोतानो धर्म बराबर संजाळीने पालजो.

॥ अथ ठोतिज्ञास प्रारंजः ॥ राग रामग्री ॥

॥ वीर जिनेश्वर पाय प्रणमीने, प्रणमीए शारद
माय रे ॥ ठोतिनिवारण ज्ञास जणेशुं, जेम पापमल
जाय रे ॥ ठोति निबांधी वंश न वाधे, धर्म कर्म
नवि कोय रे ॥ एम जाणीने ठोति निवारो, जेम
वांठित फल होय रे ॥ ठो० ॥ १ ॥ जे हिंसादिक महा-
मल ठोति, ते लोपे जीव ज्योति रे ॥ ते तो टळे
तपानल तापे, जो द्यारस व्यापे रे ॥ ठो० ॥ २ ॥
ठोति मूर्ति स्त्रीधर्मिणी जाणो, तेहनो जय घणो
आणो रे ॥ जेहनो दोष दीसे निज नयणे, वळी
कह्यो जिनवयणे रे ॥ ठो० ॥ ३ ॥ जेह ठोति धालु-

(१७)

रस फूटे, पीठ कणकवांक त्रूटे रे ॥ विकसी घाय
तिम्कि बहु लागे, गरुगुंवरु रोग जागे रे ॥ ठो०
॥ ४ ॥ दीठे अंध होय नेत्र रोगी, षंड होये संजोगी
रे ॥ गंधे अन्नादिक कश्मल थाये, पापनी पनी
धाबलाये रे ॥ ठो० ॥ ५ ॥ बेनी बुडे जेहने संगे,
जावा रंग उरंगे रे ॥ स्नानजले वेल वृद्ध सुकाये,
फूल फल नवि थाये रे ॥ ठो० ॥ ६ ॥ एम जाणी
बीजे घरे राखो, तेहशुं जाष म जाषो रे ॥ वस्तु
वानी आजरुवा न दीजे, दूर थकांज रहीजे रे ॥
ठो० ॥ ७ ॥ पुण्यवंत सुणो सविचारी, एह दोष होय
जारी रे ॥ चुत्तवा तो उपवास करीजे, स्नान करी
बोलीजे रे ॥ ठो० ॥ ८ ॥ बीजे दिन स्नान जब कीजे,
तव वस्त्र जीजवीजे रे ॥ अवर वस्त्र धोयां पहेरीजे, जोजन
निरस लीजे रे ॥ ठो० ॥ ९ ॥ जेणे जाजने जोजन
कीजे, ते घर मांहे न लीजे रे ॥ केहने ते अडवा नवि
दीजे, चूमि मांहे बूजीजे रे ॥ ठो० ॥ १० ॥ नदी
सरोवरे स्नान न कीजे, तेह मांहे शोच न लीजे रे
॥ तेणे थाय अपवित्र पाणी, दुःख सहुनी खाणी रे
॥ ठो० ॥ ११ ॥ त्रीजे चोथे दिन एम पावो, ठोति

(१७)

पाप पखालो रे ॥ पांचमे दिन पवित्र होइ आवो,
जेम पुण्यफल पावो रे ॥ ठो० ॥ ११ ॥ जेम वन
मांहे दवे जीव बले, तेम तिहां तेणे जले रे ॥ अण-
गल नीर नवि खरचीजे, जीव यतन घणुं कीजे रे
॥ ठो० ॥ १३ ॥ एम न राखे जे नर निज गोरी, तेह
पापरथ धोरी रे ॥ एम न रहे जे नारी असारी, ते
पामे दुःख जारी रे ॥ ठो० ॥ १४ ॥ शाकिनी जेम
कुटुंबने खाये, नरक मांहे ते जाय रे ॥ दुःख देखे
ते त्यां अति घणां, ठेदादिक वध बंध तणां रे
॥ ठो० ॥ १५ ॥ सापिणी वाघणी रींठणी सिंहणी,
श्यालिणी शुनी होय कागणी रे ॥ अशुद्ध योनिमां
पठी दुःख पामे, जवोजव पातक ठामे रे ॥ ठो० ॥
१६ ॥ एम जाणी राखे नर नारी, जेह रहे सवि-
चारी रे ॥ ते सहु सुख जोगवे संसारी, पठी मुक्ति
वरे नारी रे ॥ ठो० ॥ १७ ॥ एम जाणी स्त्रीधर्म-
मल टालो, निज मन मेल पखालो रे ॥ ब्रह्म-
शांतिनी वाणी संजालो, निर्मलाचार व्रत पालो रे
॥ ठो० ॥ १८ ॥ इति सज्जाय ॥

(१९)

॥ अथ सूतकनी सज्जाय लिख्यते ॥

॥ देशी चोपाइनी ॥ सरस्वती देवी समरुं माय,
सद्गुरुने वली लागुं पाय ॥ विचारसार ग्रंथथी
कहुं, ते परमारथ जाणो सहु ॥ १ ॥ सूतक तणो
हुं कहुं विचार, सांजलजो नर नारी सार ॥ जेने
घेर जन्म थाय ते जाण, दश दिवसनुं कहुं प्रमाण
॥ २ ॥ एटलो पुत्र जन्मनो सार, पुत्री जन्मे
दिन अगीअार ॥ मृत्यु घरनुं सूतक दिन बार, ते
घेर साधु न व्होरे आहार ॥ ३ ॥ ते घरनुं जल
अग्नि जाण, जिनपूजा नव सूजे सुजाण ॥ एम
निशीथचूर्णीमां कह्यो, ए तत्त्वार्थ गुरुमुखथी
लह्यो ॥ ४ ॥ निशीथ सोलमे उद्देशे सार, ए महंत
मुनि कहे अणगार ॥ जन्म तथा मरण घर जाणो
सहु, दुगंठनिक गुरुमुखथी लहुं ॥ ५ ॥ एम
व्यवहार जाष्यमां वली, जाषे सूधा साधु केवली ॥
मलयगिरिकृत टीका जाण, दश दिन जन्म सूतक
परिमाण ॥ ६ ॥ हवे सांजलो जिनवाणी सार,
एम जाषे सूधा अणगार ॥ विचारसार प्रकरणे
सार, एम जाषे श्रीजिन गणधार ॥ ७ ॥ मास

एक प्रसवतीने धार, प्रतिमादर्शन न करे विचार
॥ दिवस चाळीश जिनपूजा सार, नहीं
करे स्त्री ए व्यवहार ॥ ७ ॥ साधु पण नव लीए
आहार, तिहां सूतके कहे अणगार ॥ तेना घरनां
माणस होय, जन्म मरणनुं सूतक जोय ॥ ८ ॥ न
करे पूजा दिन बार ते जाण, समजी लेजो चतुर
सुजाण ॥ मृतकने अरुकणहारा कह्या, चोवीश
पहोर ते साचा सह्या ॥ १० ॥ पम्किमणादिक न
करे जाण, एम जाखे ठे त्रिचुवनजाण ॥ वेशना
पालटहारा कह्या, आठ पहोर ते साचा सह्या
॥ ११ ॥ मृतक कांध देनारा जाण, अन्य ग्रंथशी
लेजो सुजाण ॥ सोल पहोर पम्किमणुं नव कह्यो,
ए जिन जाख्यो आगम लह्यो ॥ १२ ॥ जन्मनुं
सूतक दश दिन सार, जन्मने थानक मास विचार
॥ घरना गोत्रीने दिन पांच, सूतक टाळे गुरु
जाखे साच ॥ १३ ॥ जन्म हुठ तेहीज दिन मरे,
वली देशांतर फरतां मरे ॥ संन्यासी अनेरो मृत्युक
होय, सूतक दिन एक जाणो सोय ॥ १४ ॥ दास
दासी घरमां मृत्यु होय, दिन एक बे त्रणनुं

१ मोढे बोलीने न करे, मौनपणे करी शके.

सूतक सोय ॥ आठ वर्षधी न्हानो मरे शिशु, तो
 दिन आठनुं सूतक इस्थुं ॥ १५ ॥ ए जन्म मरणनुं
 सूतक कळुं, अन्य ग्रंथमां एमज लळुं ॥ वळी
 विचारसार मांहे सार, एम जाखे ठे श्री अणगार
 ॥ १६ ॥ ऋतुवंती नारी तणो विचार, त्रण दिन
 लगे जंमादिक सार ॥ नव वूवे कुलवंती नार,
 पन्किमणां दिन चार निवार ॥ १७ ॥ तपस्या करतां
 लेखे सही, दिन पांच पठी जिनपूजा कही ॥
 वळी स्त्रीने रोगादिक होय, दिवस त्रण उल्लंघ्या
 सोय ॥ १८ ॥ रुधिर दीठामां आवे सही, तेनो
 दोष नव जाणे कहीं ॥ विवेके करी पवित्र थाय
 नार, पठी जिनदर्शनथी लहे जवपार ॥ १९ ॥
 एम जिनप्रतिमा पूजा करो, जवसायर लीलाए
 तरो ॥ वळी साधु सुपात्रे दीजे दान, जेम पामो
 तमे स्वर्ग विमान ॥ २० ॥ जिनपडिमा अंगपूजा
 सार, न करे ऋतुवंती जे नार ॥ एम चर्चरी ग्रंथ
 मांहे विचार, ए परमारथ जाणो सार ॥ २१ ॥ वळी
 जाख्यो सूतक विचार, जाखुं सद्गुरु तणे आधार
 ॥ तिर्यच तणो लवलेशज कहुं, ते आगमथी
 जाणो सह ॥ २२ ॥ घोमा जेंस उंट घरमां होय,

(३१)

प्रसवे दिन एक सूतक जोय ॥ गाय आदिनुं मरण
जव थाय, कलेवर घरथी बाहिर जाय ॥ ३३ ॥
एटली बेला सूतक होय, दास दासी कन्या घर
सोय ॥ जन्म होय के मृत्यु जाण, त्रण रातनुं
होय प्रमाण ॥ ३४ ॥ जेटला मासनो गर्जज पडे,
तेटला दिवसनुं सूतक नडे ॥ ज्ञेस विआयां दिन
पंदर डुध, ते मांहे तो कहीए अशुद्ध ॥ ३५ ॥
गौडुधनुं कच्चुं प्रमाण, दिवस दश जाणो गुण-
जाण ॥ ठाली दिन आठ पठी ते डुध, ते पहेलां
तो कहीए अशुद्ध ॥ ३६ ॥ गौमूत्र मांहे चोवीश
पहोर, संमूर्धिम जीव उपजे ते जोर ॥ सोल पहोर
ज्ञेसनी नीत मांहे, संमूर्धिम जीव उपजे ते मांहे
॥ ३७ ॥ द्वादश पहोर बकरीनी नीत मांहे, आठ
पहोर गारु नीत ज्यांय ॥ एहमां संमूर्धिम उपजे
सही, एह वात गुरुमुखथी लही ॥ ३८ ॥ ए सूतकनो
कह्यो विचार, थोना मांहे जाख्यो सार ॥ सूतक
विचार आगममां कह्यो, जिनेश्वर मुखथी सूधो लह्यो
॥ ३९ ॥ सोहम शुद्ध परंपरा जाण, तेजे करी दीपे जेम
जाण ॥ अचलगठे वंडु अणगार, श्री पुण्यसिंधु

(३३)

सूरीश्वर सार ॥ ३० ॥ जणे सांजळे जे नर नार, पाळे
ते तो शुद्धाचार ॥ अनुक्रमे अमर विमाने सोहाय,
रयणाचूषण धरी मुक्ते जाय ॥ ३१ ॥ संवत् उग-
णीश ढीद्वोतरो सार, श्रावण कृष्ण पंचमी हितकार
॥ जखौ बंदर चोमासुं करी, चोपाइ सूतकनी
कही स्थिर करी ॥ ३२ ॥ श्रावक श्राविका पाळे
जेह, श्री जिनआणाए चाळे तेह ॥ सहु रुद्धि
सिद्धि तणां सुख सार, वढी मुक्ति तणां सुख बहे
निर्धार ॥ ३३ ॥ इति सूतकनी सज्जाय समाप्त ॥

॥ अथ रजस्वला स्त्रीना अधिकारनी गाथा ॥

जा पुष्पवहं जाणी,—उण नहु संका
करेइ नियचित्ते ॥ विवइ अ जंडगाइ,
तथ्यय दोसा बहू हुंति ॥ १ ॥

अर्थः—जे पुष्पवती स्त्री जाणी करीने पोताना
चित्तने विषे शंकाय नहीं अने हांरुलादिक ठामने
आजडे तेने घणा मोटा दोष लागे ॥ १ ॥

लढी नासइ दूरं, रोगायंतह वहंति

क्र० ३

(३४)

अणुवरयं ॥ गिहदेव य मुञ्चन्ति, तं गेहं
जे न वज्जन्ति ॥ २ ॥

अर्थः—तेनी लक्ष्मी दूर नासी जाय तथा रोग
आतंक विषम अनिवारक थाय, अधिष्ठायिक देव
तेनुं घर मूकी जतारहे. ए रीते आचरुठेटवालानुं
घर जे नथी मूकतो तेने पूर्वोक्त वानां थाय ॥ २ ॥
जइ कहवि अणुजोगे, पुरिसे वि य विवइ
निय महिलाए ॥ एहायस्स होइ सुधी, इय
जणियं सबलोएसु ॥ ३ ॥

अर्थः—जो कदाचित् अजाणतो थको कोइ पुरुष
ते स्त्रीने स्पर्श करे तो स्नान करवाथी शुद्धि थाय ए
वात सर्व लोक मांहे कहेली ठे ॥ ३ ॥

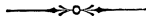
विहि जिणजवणे गमणं, घर पन्निमा-
पूअणं च सज्जायं ॥ पुप्फवइ इठीणं,
पडिसिद्धं पुवसूरीहिं ॥ ४ ॥

अर्थः—विधिपूर्वक जिनजवनने विषे जावुं, घरमां
देवपूजा करवी अने स्वाध्याय करवो, एटलां वानां
पुष्पवती स्त्रीने पूर्वसूरिए निषेध्यां ठे ॥ ४ ॥

आलोअणा न पढइ, पुप्फवइ जं तवं
करे नियमा ॥ नव्विअ सुत्तं अन्नंता, गुणइ
तिहिं दिवसेहिं ॥ ५ ॥

अर्थः—पुष्पवती स्त्री त्रण दिवस सुधी गुरु पासेथी
आलोयण खेवाने अर्थे पोतानुं पाप प्रकाशे नहीं,
वली तपस्या न करे, नियम करे नहीं, सूत्र गणे
नहीं. वली अन्य पण कांइ ज्ञाषण न करे ॥ ५ ॥
लोए लोउत्तरिए, एवंविह दंसणं समुद्धिं ॥
जा ज्ञणइ नब्बि दोसा, सिद्धंत विराहगो सोज्ज् ॥ ६

अर्थः—लोक मांहे तथा लोकोत्तर एट्ठे जिनशासन
मांहे उपर प्रमाणे कहे बुं ठे. जे कहे ठे के एमां दोष
नथी तेने सिद्धांतना विराधक जाणवा ॥ ६ ॥
इति समाप्त ॥

॥ अथ स्त्रीने शील पाळवाना यत्किंचित् बोलो लखीए ठीए ॥

१ पिता बांधव प्रमुख कोइ पण पुरुषनी कोटे वलगी मखवुं
नहीं. २ कोइ परपुरुषने नवराववो नहीं. ३ कोइ परपुरुषनुं
उवटणादिकथी अंगमर्दन करवुं नहीं. ४ कोइ परपुरुष साथे
पत्रादिकथी खेळवुं नहीं. ५ कोइ परपुरुषनो ठेसो पकनी वात

करवी नहीं. ६ कोइ परपुरुष साथे हसीने हाथताळी लेवी नहीं. ७ कोइ परपुरुषनी वेणी गुंथवी नहीं. ८ कोइ परपुरुषनां अंग चांपवां नहीं. ९ कोइ परपुरुषना हाथनी पाननी बीनी लेवी नहीं. १० कोइ परपुरुष साथे एक शय्याए बेसवुं अने सुवुं नहीं. ११ वाटे शरीए पुरुषना संगमां जवुं नहीं. १२ घोमा विगेरे आरुश विनाना वाहन पर बेसवुं नहीं. १३ ज्येष्ठ, ससरो, सासु तथा सासरामां कोइ मोटेरानी साथे ठावाजी करवी नहीं. १४ कोइ परपुरुष साथे एकांतमां रहेवुं नहीं. १५ परपुरुषथी दृष्टि मेलावी सरागथी जोवुं नहीं. १६ कोइ परपुरुष साथे सांकेतिक ज्ञाषाथी बोलवुं नहीं. १७ योगी, जरमा अने जिहाचरनी साथे ज्ञाषण करवुं नहीं. १८ कोइ पुरुष देखे तेम वडीनीति लघुनीति करवी नहीं. १९ ज्यां पुरुष सुता होय त्यां अनर्गल थइ फरवुं नहीं. २० पुरुष देखतां आलस मरुवी नहीं. २१ तेम शरीरना अवयव उघामा करी बताववा नहीं. २२ अत्यंत मिष्ट पदार्थ खावा पर प्रीति राखवी नहीं. २३ जोजन अदृप करवुं. २४ मोटे स्वरथी हसवुं नहीं. २५ अजाण्णे घेर जवुं नहीं. २६ पीयर जाकुं रहेवुं नहीं. २७ घरनी वात कोइने कहेवी नहीं. २८ सासरानुं ड्रव्य कपटथी पीयरीयाने आपवुं नहीं. २९ धीरा तथा नीचा स्वरथी बोलवुं. ३० अंग सर्व मंरित राखवुं. ३१ पोताना स्वामीनुं अपमान थाय त्यां जवुं नहीं.